

Nr 191.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående förhöjning under år 1919 av vissa f. d. befattningshavare vid postverket tillkommande understöd; given Stockholms slott den 11 mars 1919.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att till sådana f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare, som frånträtt sina befattningar före 1918 års ingång och vilka åtnjuta understöd för sin återstående livstid av det å postverkets stat för driftkostnader upptagna förslagsanslaget till understöd m. m. åt personer, som äro eller varit anställda vid postverket eller anlåtats i dess ärenden, må under år 1919 av postmedel utbetalas förhöjning med 35 procent av vederbörande tillkommande understöd.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Axel Schotte.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11
mars 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Schotte anförde:

I skrivelse den 8 oktober 1918 har generalpoststyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta, att sådana f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare, som frånträtt sina befattningar före 1918 års ingång och vilka åtnjuta understöd för sin återstående livstid av det å postverkets stat för driftkostnader upptagna förslagsanslaget till understöd m. m. åt personer, som äro eller varit anställda vid postverket eller anlåtats i dess ärenden, må erhålla dyrtidstillägg å dem tillerkänt understöd med 35 % för år att utgå från och med år 1918.

I fråga om rätt till krigstidstillägg under år 1918 åt f. d. befattningshavare i statens tjänst gälla de av 1918 års lagtima och urtima riksdagar antagna bestämmelserna, vilka innehållas uti de i ämnet utfärdade kungörelserna av den 22 mars 1918 och den 3 december 1918 (svensk författningssamling nr 139 och nr 934).

Krigstidstillägg tillkommer enligt § 1 i förstnämnda författning f. d. befattningshavare i statens tjänst — avskedade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare därunder icke inbegripna — vilka vid ingången av år 1918 voro berättigade till pension eller därmed jämförligt årligt understöd, som av Konung och riksdag till siffran bestämts eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder. Jämväl det extra krigstidstillägget enligt den senare författningen utgår till sålunda avsedda befattningshavare.

De nu avsedda understöden utgå, som nyss antytts, från det i postverkets stat för driftkostnader upptagna förslagsanslaget till understöd m. m. åt personer, som äro eller varit anställda vid postverket eller anlåtats i dess ärenden. De närmare bestämmelserna för understöden äro meddelade genom särskilda kungl. brev den 20 juni 1913 och den 28 juni 1918, sedan frågan om förenämnda anslags användande blivit i samband med framläggande av förslag till postverkets stater för driftkostnader underställd riksdagens prövning. Genom brevet den 20 juni 1913 har förordnats, att, då poststationsföreståndare, som varit medelst personligt kontrakt anställd, eller lantbrevbärare avgått från sin befattning efter att hava tjänstgjort minst 25 år, från berörda anslag må, därest den avgångne befinnes vara i behov av understöd, till honom utbetalas årligt ålderdomsunderstöd med lämpligt belopp, dock högst vad som motsvarar två tredjedelar av det arvode, som till honom senast utgått från postverket. Tillika har generalpoststyrelsen berättigats att, i den mån anslaget i fråga icke tages i anspråk för utbetalande av dylikt ålderdomsunderstöd, i vissa fall därifrån utbetala gratifikation, varom emellertid i förevarande sammanhang ej är fråga.

Genom brevet den 28 juni 1918 har förordnats, att, utan hinder av föreskrifterna i brevet den 20 juni 1913, poststationsföreståndare och lantbrevbärare med kortare tjänstetid än 25 år må undantagsvis och särskilt när vederbörande därjämte antingen före eller efter sin tjänstetid såsom poststationsföreståndare eller lantbrevbärare tjänstgjort i annan egenskap vid postverket kunna tilldelas understöd i enlighet med de i sistnämnda brev stadgade grunder.

Beträffande frågan, huruvida de i generalpoststyrelsens skrivelse omförmälda befattningshavare kunna anses berättigade till krigstidstillägg, har generalpoststyrelsen framhållit, att Kungl. Maj:ts i regeringsrätten den 4 december 1917 givna utslag på de besvär, förra poststationsföreståndaren Josefine Sofia Anderson anfört över generalpoststyrelsens den 4 september 1917 meddelade beslut ifråga om krigstidshjälp, torde få anses prejudicerande. Nämnda klagande, som jäm-

likt kungl. brev den 29 maj 1914 uppbar ett årligt understöd av 300 kronor att utgå av förenämnda anslag till understöd m. m. åt personer, som äro eller varit anställda vid postverket eller anlitas i dess ärenden, hade hos generalpoststyrelsen anhållit om utbekommande av krigstidshjälp enligt kungörelsen den 19 juni 1917 angående krigstidshjälp under år 1917 åt vissa f.-d. befattningshavare i statens tjänst. Genom överklagade beslutet fann generalpoststyrelsen, enär f. d. poststationsföreståndare icke vore att hänföra till sådana f. d. befattningshavare, som kunde komma i åtnjutande av krigstidshjälp, ansökningen icke kunna föranleda någon styrelsens åtgärd, och fann Kungl. Maj:t icke skäl göra ändring i detta generalpoststyrelsens beslut. På grund härav har generalpoststyrelsen ansett förenämnda kungörelse av den 22 mars 1918, vars ovan anförda § 1 har samma innehåll som motsvarande stadgande i kungörelsen den 19 juni 1917, icke kunna åberopas som stöd för utbetalande åt nyssnämnda f. d. befattningshavare av krigstidstillägg å dem tillerkända understöd.

Generalpost-
styrelsen.

I sin förevarande framställning anför generalpoststyrelsen bland annat följande:

»Understöd av nu ifrågakarande slag tilldelas endast den, som befinnes vara i behov av understöd. Ändamålet med understödet är således uppenbarligen det att skydda eller bidraga att skydda vederbörande mot direkt nöd under ålderdomen. Så som prisen å alla förnödenheter under de senast gångna åren sprungit i höjden, är det uppenbart, att de understöd, som beviljats på grundval av arvoden, vilkas storlek i huvudsak varit bestämd före ifrågakarande pristegring, numera äro för sitt ändamål alldeles otillräckliga.

Generalpoststyrelsen får i detta sammanhang framhålla, att, sedan reglering av lantpoststationsföreståndarnes avlöningsförhållanden vidtagits med tillämpning från 1918 års början, de poststationsföreståndare, som avgått från sin befattning efter att hava kommit i åtnjutande av sålunda reglerad avlöning och tillerkänts understöd, beräknat därpå, komma i en betydligt gynnsammare ställning med avseende på understödsbeloppens storlek än de avgångna poststationsföreståndare, vilkas understöd tillmätts efter tillföre utgående arvoden. Även lantbrevbärare ersättningar hava på senaste tiden i regel ökat avsevärt.

Generalpoststyrelsen måste för den skull finna det överensstämmande med billighet och rättvisa, att något dyrtidstillägg till ifrågakarande understöd tillerkännes sådan f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare, som frånträtt sin befattning före 1918 års ingång, på det att understöden må komma att någorlunda motsvara sin uppgift; och har generalpoststyrelsen i sådant hänseende tänkt sig ett tillägg med exempelvis 35 %, som sålunda skulle utgå till samtliga ifrågakarande understödstagare, av vilka flera hos generalpoststyrelsen gjort framställning om ökning av understödsbeloppen. De ifrågakarande understöden uppgå för närvarande till 21,825 kronor för år, vadan kostnaden för ifrågasatta ökning skulle uppgå till allenast 7,638 kronor 75 öre för år.

Generalpoststyrelsen anser, att, därest dyrtidstillägg på nu föreslaget sätt beviljas, desamma med hänsyn till dyrtidens svåra tryck under hela år 1918 må, så vitt möjligt, få utgå från nämnda års början.»

Infortrat yttrande har den 18 februari 1919 avgivits av de sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag till bestämmelser rörande krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1919 till befattningshavare och f. d. befattningshavare i statens tjänst ävensom vissa andra pensionärer.

Sakkunniga.

De sakkunniga anföra bland annat:

»I de sakkunnigas den 18 februari 1919 till chefen för finansdepartementet avgivna betänkande och förslag rörande krigstidstillägg under år 1919 åt, bland andra, f. d. befattningshavare i statens tjänst med flera pensionärer, hava de sakkunniga utgått från att bestämmelserna om de personalgrupper, som skulle komma i åtnjutande av dyrtidsbidrag enligt de allmänna bestämmelserna om krigstidstillägg, skulle i huvudsak bliva av samma innebörd som de, vilka i ämnet gällt för år 1918. Vid sådant förhållande komma, om de sakkunnigas förslag varder genomfört, de personer, som avses i generalpoststyrelsens framställning, icke att erhålla understöd på grund av berörda bestämmelser.

Emellertid anse de sakkunniga goda skäl vara anförda för vidtagande av åtgärder för att höja de år 1919 utgående understöden till ifrågavarande f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare med hänsyn till den rådande dyrtiden. Beträffande storleken av det tillägg, som må bära beviljas, anse de sakkunniga intet vara att erinra mot styrelsens förslag om en höjning i de utgående understöden med 35 procent. Särskilt anslag för detta ändamål synes icke erfordras, enär kostnaden för höjningen lär bära belasta samma anslag, därifrån själva understöden utgå.»

Såsom av det anförda framgår, hava de f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare, varom nu är fråga, kommit att med avseende å rätt till krigstidstillägg intaga en undantagsställning från flertalet övriga f. d. befattningshavare i statens tjänst, i det att bestämmelserna angående krigstidshjälp under åren 1917 och 1918 åt dylika f. d. befattningshavare, enligt vad framgår av Kungl. Maj:ts i regeringsrätten givna utslag, ej äro å dem tillämpliga. Ej heller skulle enligt de sakkunnigas förslag rörande krigstidstillägg under år 1919, varutinnan ändring i nu omförmälda hänseende ej lär ifrågasättas, krigstidstillägg för detta år komma att till dem utgå.

Departements-
chefen.

Generalpoststyrelsens nu föreliggande förslag avser att bereda vissa av ifrågavarande f. d. befattningshavare, nämligen dem, som frånträtt sina befattningar före 1918 års ingång, skäligen tillägg å dem tillerkända understöd. Anledningen till att framställningen sålunda begränsats, är att lantpoststationsföreståndarnas avlöningsförhållanden reglerats från och med år 1918, varjämte lantbrevbärare ersättning på senaste tiden

i regel ökats avsevärt, till följd varav dylika befattningshavare, som avgått från sina befattningar efter 1917 års utgång, kommit i en betydligt gynnsammare ställning med avseende å understödsbeloppens storlek än de, som avgått före samma tid.

I likhet med generalpoststyrelsen och de i ärendet hörda sakkunniga anser jag billigheten påkalla, att de f. d. befattningshavare, som i framställningen avses, beredas skäligt tillägg å dem tillerkända understöd, vilka uppenbarligen numera på grund av penningvärdets fall äro för sitt ändamål otillräckliga. Mot storleken av den i sådant avseende föreslagna ökningen med 35 procent finner jag icke anledning till erinran. Ifråga om tiden, för vilken den ifrågasatta höjningen bör utgå, anser jag i likhet med de sakkunniga tillägget icke böra göras retroaktivt för längre tid tillbaka än från början av innevarande år, och torde detsamma för närvarande böra till beloppet bestämmas allenast för samma år.

Vid bifall till vad jag här ovan förordat behöver särskilt anslag för ändamålet ej äskas, då kostnaden för förhöjningen bör belasta samma anslag, varifrån själva understöden utgå.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till sådana f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare, som frånträtt sina befattningar före 1918 års ingång och vilka åtnjuta understöd för sin återstående livstid av det å postverkets stat för driftkostnader upptagna förslagsanslaget till understöd m. m. åt personer, som äro eller varit anställda vid postverket eller anlåtats i dess ärenden, må under år 1919 av postmedel utbetalas förhöjning med 35 procent av vederbörande tillkommande understöd.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Ädelgren.